

L'Hort de les Salamandres de Querol

Associació Mediambiental la Sínia

L'Hort de les Salamandres de Querol

Primera edició: Desembre de 2022

Edita: Associació Mediambiental la Sínia

Textos: Hèctor Hernández, Xavier Llopart Sánchez ©

Correcció de textos: Anna Rosich Soler

Il·lustracions: Joan Carles Blanch i Torredadell || Estudi Blanch ©

Il·lustració Coberta: Querol

Disseny Gràfic: Pele Viader Rapp || PELIA Disseny i Comunicació ©

Impressió: Gràfiques Gibert

El paper fet servir per imprimir aquest quadern està lliure de clor.

No es permet la reproducció total o parcial del contingut d'aquest document en qualsevol mitjà, sigui digital o imprès físicament, sense l'autorització dels seus autors i/o autores.

Territori SALAMANDRA

Benvingudes i benvinguts!

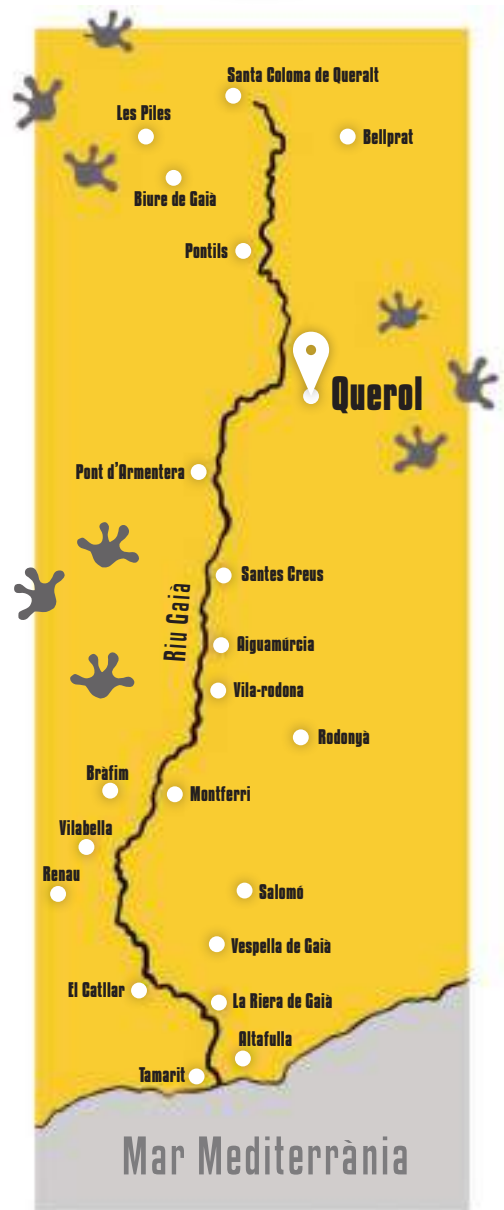
Som a l'Hort de les Salamandres de Querol, un indret preciós al cor de l'Alt Gaià.

Des de fa uns quants anys, duem a terme diverses accions per tal d'afavorir la salamandra (*Salamandra salamandra*) i, per extensió, el conjunt d'amfibis que habiten la conca del riu Gaià. Amb l'objectiu de recuperar hàbitats propicis per a la reproducció i l'establiment d'aquest grup animal, Territori Salamandra promou actuacions de millora i restauració de fonts i basses que constitueixen punts d'aigua d'alt interès per a la conservació dels amfibis en contrades de baixa pluviometria.

A la conca del riu Gaià aquests tipus d'hàbitats, d'alt valor ecològic i paisatgístic, es troben representats per basses, fonts, mines i alguns torrents o riuets semipermanents. Alguns d'aquests indrets són la font d'Esblada, el Viver de l'Aiguadolç, el riu de Sant Magí i la capçalera del torrent de Rupit. I l'Hort de les Salamandres, amb les seves fonts i basses, n'és un dels referents.

A continuació, i resseguint les diverses pàgines d'aquest quadern, coneixerem més coses de com són les salamandres i del lloc on viuen. Però primer us volem parlar del riu Gaià i la seva conca. **Som-hi!**

El riu Gaià

> El Gaià és un riu de la muntanya baixa mediterrània que pertany a les conques internes de Catalunya. Té un cabal d'aigua marcat per un règim mediterrani amb variacions estacionals molt acusades.

> Des del seu naixement fins a la desembocadura, al mar Mediterrani, el Gaià travessa les comarques de l'Anoia, la Conca de Barberà, l'Alt Camp, el Baix Penedès i el Tarragonès en un recorregut de 68 km. La conca del riu, allargada i estreta (425 km²), acull, de forma parcial o total, 37 termes municipals.

> La conca del Gaià abraça fins a cinc espais naturals (Sistema Prelitoral Central, Riu Gaià - Albereda de Santes Creus, el Montmell-Marmellar, Desembocadura del Gaià, i Tamarit - Punta de la Móra) i presenta un valuós patrimoni natural.

> Podem gaudir d'aquesta riquesa natural, patrimonial i cultural fent el Camí de les Terres del riu Gaià, un recorregut excursionista que enllaça diversos senders homologats i ressegueix el perfil del riu, de Santa Coloma de Queralt a Tamarit.

A marge dret i esquerre, el Gaià té diversos torrents i barrancs que acullen una gran quantitat de biodiversitat.

Sabries ubicar al plànol aquests torrents i rierols?

1 RIU DE SANT MAGÍ	6 TORRENT DEL CÒDOL
2 TORRENT D'ESBLADA	7 TORRENT DE BIURE
3 TORRENT DE LES PINETELLES	8 TORRENT DE VESPELLA I SALOMÓ
4 TORRENT DE RENAU	9 TORRENT DE RUBIÓ
5 RIU DE BOIX	10 TORRENT DE RUPIT
	11 TORRENT DE COMADEVAQUES

L'Hort de les Salamandres de Querol

Aquest projecte es va iniciar l'any 2018 en el marc de la proposta de Territori Salamandra, un projecte de l'entitat, que té com a objectiu impulsar la recuperació d'hàbitats per als amfibis.

> L'Hort de les Salamandres es troba a l'Alt Gaià, al terme municipal de Querol, a la comarca de l'Alt Camp, en una petita vall del torrent de la font de la Raseta, on hi ha diverses parades on, fins fa poques dècades, veïnes i veïns de Querol hi cultivaven hortalisses i verdures. Actualment, aquests antics horts acullen un projecte de custòdia del territori per tal d'afavorir l'hàbitat propi d'amfibis com ara la salamandra, la granota verda i el tòtil. I com a centre d'educació ambiental, per sensibilitzar les persones sobre la necessitat de preservar la biodiversitat i fomentar-ne la participació i el voluntariat.

> S'han signat acords de custòdia amb els propietaris dels diversos espais recuperats i un conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de Querol. Als diversos espais recuperats hi ha diverses basses que, com veureu, porten el nom d'algun poble o castell de la conca del riu Gaià, a excepció de la bassa Siurana, que porta aquest nom en reconeixement a la col·laboració de la Fundació Siurana en el procés d'adequació de diversos espais i basses.

A l'entorn de l'Hort de les Salamandres

hi ha diverses fonts o surgències. La font de la Raseta

subministra aigua potable al poble de Querol.

I n'hi ha dues més, l'aigua de les quals alimenta alguna de les basses.

SABRÍEU DIR-NOS-EN ELS NOMS?:

(Una pista, els trobareu escrits en alguns dels plafons)

1.

2.

Si voleu més informació

de les activitats adreçades a escolars i grups, podeu escriure'ns a aquest correu electrònic:

activitats@riugaia.cat

Més informació del projecte

Territori Salamandra

www.riugaia.cat

Gaudiu

d'aquest entorn
i respecteu
els espais delimitats.

Feu ús

de les taules
de pícnic.

El ciclo de vida de las salamandras

1

2

3

4

- 1** > La salamandra adulta viu en ambients amb humitat elevada i en indrets amb aigua corrent com ara torrents, rierols, fonts, basses i aiguamolls, on les femelles alliberaran les larves. Durant els mesos de tardor és quan entren en zel.
- 2** > Són animals ovovivípars. Això vol dir que els ous es desenvolupen a l'interior de la femella, que entre els mesos de novembre i febrer (aproximadament) diposita les larves dins de l'aigua. Quan neixen ja tenen les quatre potes i respiren per brànquies.
- 3** > Les larves, d'un color marronós i pigallades, s'alimenten d'invertebrats aquàtics. Respiren a través d'unes brànquies externes en forma de plomall que els permeten obtenir l'oxigen directament de l'aigua.
- 4**
- 5** > A l'aigua hi viuran entre cinc i sis mesos. Durant aquest temps aniran fent la metamorfosi, fins a arribar a la fase adulta. En aquest moment abandonen l'aigua, amb l'aspecte i la coloració de la pell que caracteritzen els adults, el negre i el groc.

La Salamandra

La salamandra (*Salamandra salamandra*) és un amfibi urodel, amb cua, d'aspecte gran i robust, de pell llisa i brillant, amb un color característic negre i groc. Té les potes curtes i gruixudes, amb quatre dits al davant i cinc al darrere. La cua també és curta, de secció arrodonida.

La conca del Gaià acull dos grans ordres d'amfibis: els urodels (adults amb cua i quatre extremitats de la mateixa mida) i els anurs (adults sense cua, amb extremitats posteriors més llargues, adaptades al salt).

Les salamandres són relativament sedentàries i territorials. És una espècie terrestre i nocturna, i durant el dia es refugia sota les pedres o algun tronc d'arbre caigut, sota les fulles o en forats i escletxes dels murs de pedra seca.

La seva activitat s'accentua especialment els dies de pluja. És el millor moment en què, amb una mica de sort, les podríem veure. Com tots els amfibis, les salamandres tenen una pell molt sensible que han de mantenir humida, i fina, per permetre l'intercanvi de gasos. Respiren també a través de la pell, perquè no tenen els pulmons gaire desenvolupats.

Ara ja sabem distingir una salamandra

adulta i sabem quins colors té.

Cada salamandra té un patró diferent

de taques que manté durant tota la vida.

Però per què té una coloració tan cridanera?

(com anteriorment, si llegiu bé els diversos plafons, hi trobareu la resposta correcta).

.....

.....

.....

Els arbres de l'Hort de les salamandres

A banda

i banda del Gaià creix un bosc caducifoli propi de les vores del riu que coneixem com a bosc de ribera. Aquesta vegetació està adaptada a les inundacions i les avingudes, les Gaianades, que de manera periòdica arranquen i tomben arbres i arbustos. El bosc de ribera és un ecosistema molt ric i divers, on viuen moltes espècies de plantes, invertebrats i, sobretot, ocells. Aquesta vegetació fluvial és important per a l'ecosistema.

Les salamandres viuen en boscos de ribera, en pinedes obagues de pinassa i en boscos caducifolis com el que s'està consolidant a l'Hort de les Salamandres, on viuen moltes espècies .

Aquí teniu dibuixades cinc fulles d'alguns d'aquests arbres.

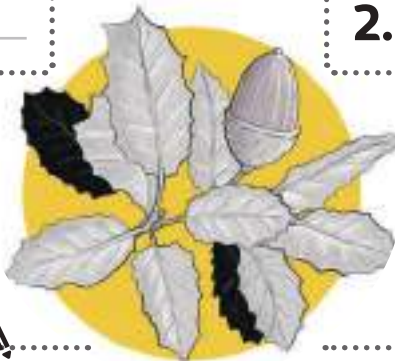
SABRÍEU DIR-NOS QUINES SÓN?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

L'Associació Mediambiental la Sínia

L'Associació Mediambiental la Sínia som una entitat ambiental, fundada l'any 1997 a la vila d'Altafulla, que impulsa un programa de custòdia al riu Gaià. Els principals objectius són la conservació de la biodiversitat vinculada amb l'entorn fluvial del riu Gaià, el foment del voluntariat i la promoció de l'educació ambiental.

En el context de la custòdia fluvial, a la conca del Gaià es desenvolupen diverses iniciatives de custòdia (pública i privada) impulsades per associacions i organismes locals, sovint en estreta col·laboració. **L'any 2017 vam signar amb l'Agència Catalana de l'Aigua un acord de custòdia del riu Gaià.**

Un dels principals objectius de l'Associació Mediambiental la Sínia és **el foment i la participació de les persones** en totes aquelles

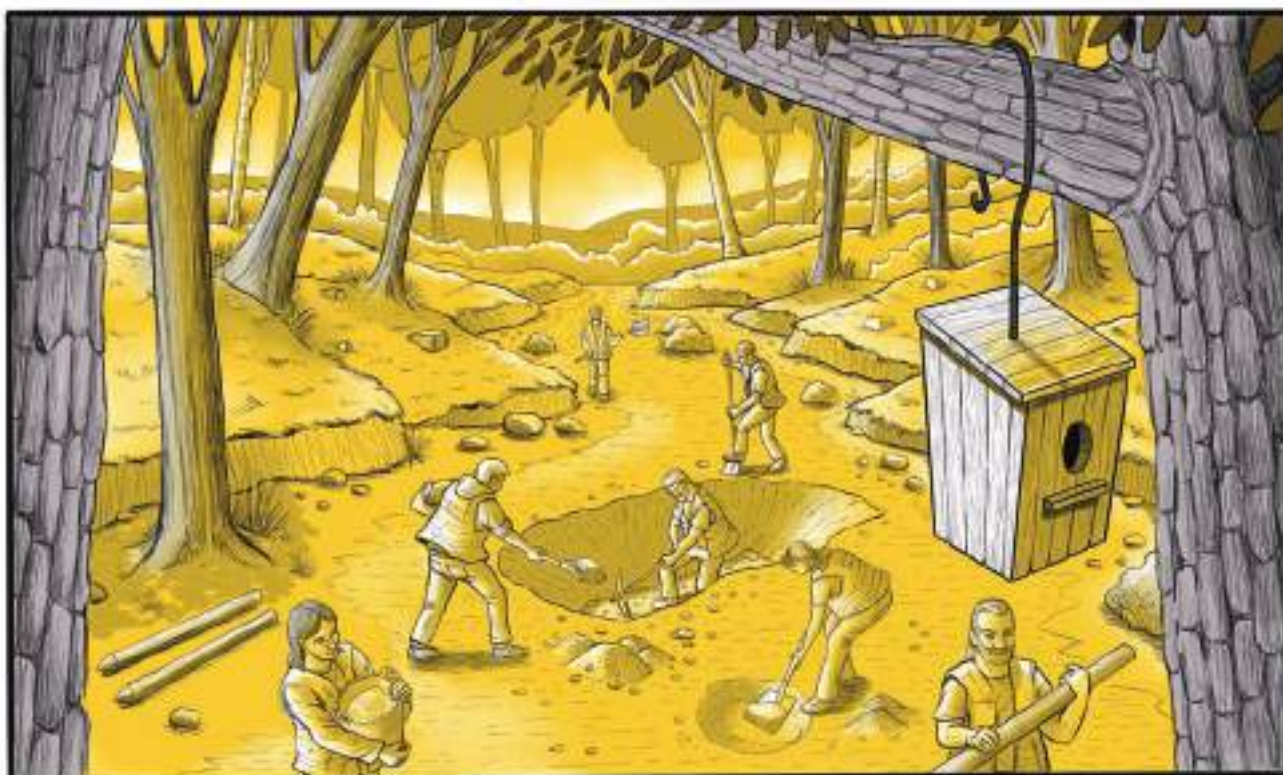
accions que duem a terme; i durant tot l'any organitzem diverses **activitats de voluntariat ambiental arreu de la conca del riu Gaià.**

Des del projecte Territori Salamandra també **busquem la implicació del voluntariat**, que hi participa organitzat a través de la Xarxa d'Observadors Ambientals de la conca del riu Gaià, i del voluntariat de l'entitat, format en gran part per les veïnes i els veïns dels pobles riberencs.

Fes-te voluntària! >

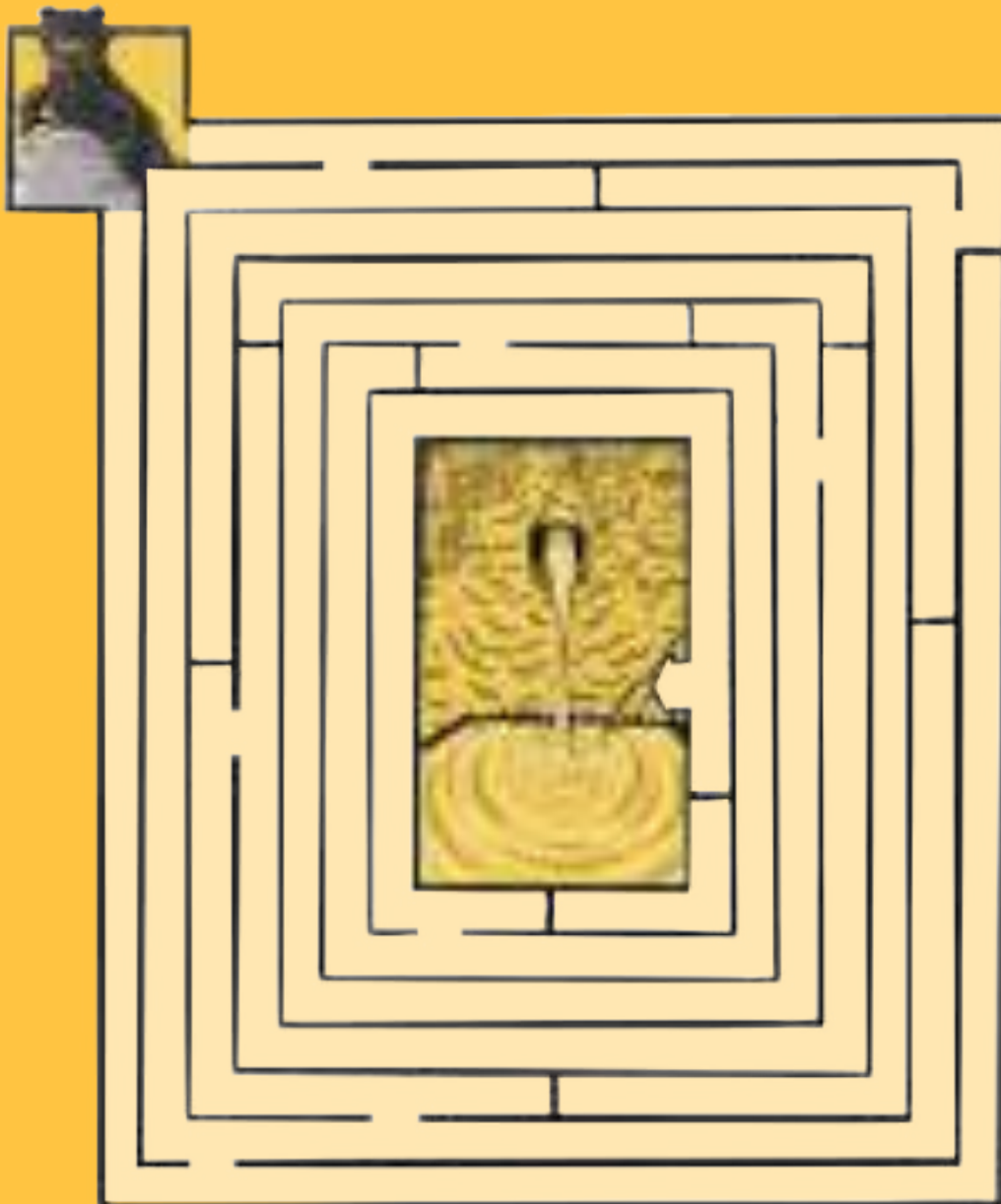
< ***Fes-te voluntari!***

Full de Camp

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de Querol

Restaurant
sant Jordi
Querol

Amb acord de custòdia fluvial:

